

**ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΝΤΩΝΗ Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗ (ΑΔΠ) & ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ Κ. ΒΟΒΟΛΙΝΗ (ΑΚΒ)
ΜΕ ΔΗΜΗΤΡΗ Η. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ (ΔΗΠ)-(WWW.DIMITRISPARASKEVAS.COM), ΕΙΔΙΚΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ Κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ, Α.
ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ, Κ. ΣΗΜΙΤΗ (1993-1999), «SUPER SALESMAN» (FINANCIAL TIMES
JUNE 4, 1999),**

18/12/2023, ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ 4 - ΑΘΗΝΑ

Η συζήτηση αυτή αποτέλεσε συνέχεια της παρουσίασης του βιβλίου του Κώστα Μητρόπουλου «Οι ιδιωτικοποιήσεις στην Ελλάδα», όπου ο Δημήτρης Παρασκευάς (ΔΗΠ) είχε παρέμβει, με αφορμή την αναφορά του βιβλίου και σε αυτόν.

ΔΗΠ: Ξεκινώ από την εκτίμηση και αγάπη που έχω στο συγγραφέα, τον οποίο παρακάλεσα, όταν έφυγα από το υπουργείο -και έχει σημασία αυτό-, να μου κάνει ως Kantor επαγγελματικά το business plan της δικής μου δικηγορικής εταιρείας Παρασκευά, συνέχειας του γραφείου που ίδρυσε ο πατέρας μου το 1933. Από όλους τους ανθρώπους που γνώρισα, αυτόν θεώρησα ως καταλληλότερο. Τότε μου είπε «Δικηγορική εταιρεία business plan Ελλάδα; Αυτό δεν έχει ξαναγίνει!».

ΑΚΒ: «Τι είναι αυτά που ζητάτε!».

ΔΗΠ: Και έτσι, η μετέπειτα πορεία, ήταν σε ένα βαθμό αποτέλεσμα της ποιότητας που έβγαλε εκείνο το business plan. Συνεπώς, ο συγγραφέας είναι ένα πρόσωπο, το οποίο, όχι απλώς εκτιμώ, αλλά του έχω «δώσει και δουλειά», διότι πρώτον θεωρούσα ότι ήταν πολύ καλός. Δεύτερον, η δική μου ενασχόληση με το δημόσιο και η αναφορά στον εαυτό μου είναι απλώς για λόγους, ας πούμε, «εκπαιδευτικούς». Είναι μία από τις λίγες διαφορετικές περιπτώσεις, ενώ δεν ήμουν, ας πούμε, στέλεχος της Νέας Δημοκρατίας, έγινα Ειδικός Γραμματέας Αποκρατικοποίησης και η κυβέρνηση του αντιπάλου κόμματος μου πρότεινε να παραμείνω, όταν ήρθε στην εξουσία.

ΑΔΠ: Ειδικός Γραμματέας αναλαμβάνετε πότε;

ΔΗΠ: Το 1993, επί κυβερνήσεως Κωνσταντίνου Μητσοτάκη.

ΑΔΠ: Άρα προς το τέλος της κυβέρνησης Μητσοτάκη;

ΔΗΠ: Ναι, στον τελευταίο χρόνο της κυβέρνησης Μητσοτάκη. Μετά τον Νίκο Χαριτάκη, όταν εκείνος παραιτήθηκε. Ο πρώτος ειδικός γραμματέας αποκρατικοποίησης ήταν ο καθηγητής Ν. Χαριτάκης. Και όταν ανέλαβα, όλοι οι άνθρωποι φορούσαν γραβάτες, ας πούμε, σκούρες, ήταν Νέα Δημοκρατία. Η «ομάδα» αποκρατικοποίησης απαρτιζόταν από τον υπουργό Εθνικής Οικονομίας ως πρόεδρο, το Στέφανο Μάνο, τον υφυπουργό Οικονομικών Πέτρο Δούκα και τον υπουργό Βιομηχανίας.

ΑΔΠ: Μάνος, στο δεύτερο ήμισυ της κυβέρνησης Μητσοτάκη. Μετά τον Τίμο Χριστοδούλου.

ΔΗΠ: Και υπουργός Βιομηχανίας ήταν ο Βασίλης Κοντογιαννόπουλος.

ΑΚΒ: Ορίστε που ψάχνω τόσα χρόνια ένα ζωντανό! Ένα ζωντανό άνθρωπο για την βιομηχανία!

ΔΗΠ: Όλα θα σας τα λύσω εγώ! Και οικονομική σύμβουλος του Πρωθυπουργού ήταν η κυρία Μιράντα Ξαφά. Συνεπώς τα πρώτα μου, όπως λέμε, «αφεντικά» στην Ελλάδα, ήταν αυτά τα τέσσερα πρόσωπα. Η Διυπουργική Επιτροπή, όπου κατά το νόμο, αναφέρεται η Ειδική Γραμματεία Αποκρατικοποίησης και η οικονομική σύμβουλος του πρωθυπουργού, διότι στα θέματα των ιδιωτικοποιήσεων εγώ έδινα την ενημέρωση, σύμφωνα με το Νόμο. Εν πάση περιπτώσει, η κυβέρνηση Μητσοτάκη είχε αρκετά ψηλά στις προτεραιότητες της το ζήτημα των αποκρατικοποιήσεων, ο ρόλος μου ήταν επιστημονική υποστήριξη και εκτέλεση της κυβερνητικής πολιτικής.

ΑΔΠ: Ο Γ. Αλογοσκούφης δεν υπήρχε τότε στο ραντάρ;

ΔΗΠ: Αργότερα, όταν έφυγα από το υπουργείο. Ο Γ. Αλογοσκούφης εμφανίστηκε όταν έπεσε το ΠΑΣΟΚ. Παρέμεινα και επί ΠΑΣΟΚ. Συνεπώς, οι πρώτοι μου πελάτες, «αφεντικά», είναι η κυβέρνηση Κωνσταντίνου Μητσοτάκη, τα συγκεκριμένα πρόσωπα, η Διυπουργική Επιτροπή Αποκρατικοποίησης και η συγκεκριμένη οικονομική σύμβουλος του πρωθυπουργού.

Εκεί, λοιπόν, κάνω τα εξής, καθώς δεν υπήρχε εμπειρία σε σχέση με τις ιδιωτικοποιήσεις, με εξαίρεση την πώληση της ΑΓΕΤ Ηρακλής, μία υπόθεση η οποία είχε απασχολήσει και τον πατέρα μου -ο οποίος είχε πεθανει το 1991 -ως δικηγόρο παλαιότερα. Διότι ήταν δικηγόρος και των Τσάτσων. Ως εκ τούτου, για μένα η σχέση με τις ιδιωτικοποιήσεις ήταν και ένα «μεταφυσικό ζήτημα» γιατί, για παράδειγμα, εγώ έκανα, αφού έφυγα από το υπουργείο, ως δικηγόρος της Εμπορικής, την πώληση της Εμπορικής και ο πατέρας μου ήταν δικηγόρος του δημοσίου για την προσηγηθείσα κρατικοποίηση... Δηλαδή, για το πώς ο Ανδρεάδης θα χάσει τον έλεγχο. Δηλαδή, ζούσα, με 30 χρόνια διαφορά, διάφορα πράγματα που συνδέονταν.

ΑΔΠ: Το ίδιο αντικείμενο, δηλαδή.

ΔΗΠ: Και το οποίο για μένα είχε πολύ ενδιαφέρον, ως παιδί αυτού του νομικού.

ΑΔΠ: Δηλαδή, ο Ηλίας Παρασκευάς ήταν επί κρατικοποίησης, κοινωνικοποίησης των Τσάτσων επί Αρσένη.

ΔΗΠ: Ο πατέρας μου, ασχολείτο πολύ με ζητήματα του Συμβουλίου Επικρατείας και το Διοικητικό Δίκαιο γενικά: ο,τιδήποτε, λοιπόν, έγινε ως κρατικοποίηση, προσέφευγαν οι κρατικοποιηθέντες στα διοικητικά δικαστήρια, για να ακυρώσουν την κρατικοποίηση. Ο πατέρας μου ήταν είτε με τους ιδιώτες, είτε με το Δημόσιο, ανάλογα με το ποιος τον προσλάμβανε.

Συνεπώς, η πρώτη μου εμπειρία ήταν Νέα Δημοκρατία Μητσοτάκης, Μάνος και τα λοιπά. Και τα τρία πράγματα που προώθησα ήταν τα εξής: πρώτον, φωνάζω όλους τους οικονομικούς συμβούλους πρεσβειών χωρών με εμπειρία στις ιδιωτικοποιήσεις, διότι στην Ελλάδα δεν υπήρχε εμπειρία. Ο δε σχετικός νόμος -που είναι πολύ σημαντικό κείμενο και νομίζω αυτό ειδικά είναι ένα ζήτημα πολύ χαρακτηριστικό της κουλτούρας των πολιτικών στην Ελλάδα- ως αποκρατικοποιήσεις, που επισήμανε και ο Κώστας Μητρόπουλος και όχι ιδιωτικοποιήσεις, ορίζεται στην εισηγητική έκθεση του νόμου 2000 του '91 περί αποκρατικοποιήσεων ως η ύστατη μορφή κοινωνικοποίησης. Δηλαδή, δεν τολμά η τότε πολιτική τάξη να πει «Εδώ θα τα δώσουμε στους ιδιώτες», διότι αυτό θα ήταν σκάνδαλο! «Ξεπουλάμε!», αλλά ήταν ...κοινωνικοποίηση.

ΑΔΠ: Συνεχίζει, δηλαδή, την ορολογία Αρσένη.

ΔΗΠ: Άλλη η ορολογία, είναι αριστερή ορολογία! Ο κύριος Αρσένης έλεγε -Θεός σχωρέσ' τον!- ότι οι κρατικοποιήσεις είναι τιμή για τον επιχειρηματία το να τον κρατικοποιεί το Κράτος! Αυτές τις αντιλήψεις, κατά τη γνώμη μου, σε κάποιο βαθμό τις έχει διατηρήσει η Νέα Δημοκρατία και σήμερα, όπου φοβάται για παράδειγμα να πωλήσει τη Larco, κι αν είναι μία ιδιαιτέρως προς πώληση εταιρεία! Έχω ασχοληθεί 30 κάτι χρόνια με αυτό το θέμα, έτσι. Δηλαδή, είναι σκάνδαλο που δεν προχώρησε.

Σε όλες τις φάσεις τιμής του νικελίου. Πάνω, κάτω, κλπ. Και είναι και αμαρτία για τον Έλληνα φορολογούμενο, γιατί πληρώνουμε πάνω από 100.000€ τη μέρα πρόστιμα για παράνομες κρατικές ενισχύσεις! Και άλλα πράγματα, όπως την ένταση του χειροκροτήματος, όταν ο κ. Πρωθυπουργός είπε στη Βουλή ότι η ΕΥΔΑΠ και η ΕΥΑΘ θα πάνε στο Δημόσιο και τα λοιπά. Υπάρχει, δηλαδή, η αντίληψη ότι το κράτος πρέπει να είναι μεγάλο και ότι ο ιδιώτης είναι κακός.

Το πρώτο, λοιπόν, ήταν αυτό. Το δεύτερο ήταν ότι εμφανίζεται ξαφνικά ένας «τύπος» σε όλους αυτούς, που ήταν όλοι οι πολιτικοί με τη δεξιά παράταξη, ο οποίος είναι ένα παιδί που είχε σπουδάσει, ας πούμε, με άριστα και τα λοιπά. Άλλο πράγμα, συνεπώς. Το τρίτο είναι ότι τότε ευδοκίμωσε -η λέξη είναι λάθος- η 17 Νοέμβρη. Η οποία είχε ήδη σκοτώσει τον διοικητή της Εθνικής Τράπεζας για την πώληση της ΑΓΕΤ.

ΑΔΠ: Τον Βρανόπουλο, ναι.

ΔΗΠ: Τον Βρανόπουλο, ο οποίος ήταν πρόσωπο, με το οποίο είχα συνεργαστεί και είχαμε αναπτύξει και μία φιλία, ενώ ήταν ένας ιδιαίτερος άνθρωπος. Μου έλεγε «Δεν είναι ότι σας συμπαθώ, αλλά σας εκτιμώ!».

ΑΚΒ: Ήταν πολύ μυστήριος ο Μιχάλης, τον ήξερα καλά.

ΔΗΠ: Εν πάση περιπτώσει, λοιπόν, από κει και πέρα είχα κληρονομήσει την ασφάλεια των προκατόχων μου. Δηλαδή, περπατούσα συνοδευόμενος. Κάτι το οποίο στην ηλικία εκείνη, όπως ήμουν, ήταν εντυπωσιακό.

ΑΔΠ: Ναι, σου κάνει κάτι.

ΔΗΠ: Δηλαδή, το εκλαμβάνεις ως θετικό, δεν έχεις αντιληφθεί ακόμα τη σημασία τού να είσαι άγνωστος. Να είσαι άγνωστος: μία από τις μεγαλύτερες πολυτέλειες στη ζωή είναι να μη σε ξέρει κανένας! Λοιπόν, εν πάση περιπτώσει, το λέω αυτό ως τελευταία παρατήρηση: χάνει η Νέα Δημοκρατία τις εκλογές και έρχεται το ΠΑΣΟΚ του Ανδρέα Παπανδρέου. Όπου καταρχήν αρμόδιος πλέον είναι ο Γιώργος Γεννηματάς.

ΑΔΠ: Σωστό, υπουργός Γιώργος Γεννηματάς.

ΔΗΠ: Και υπουργός βιομηχανίας Κώστας Σημίτης. Και οικονομικός σύμβουλος του πρωθυπουργού καθηγητής Γιώργος Κατηφόρης. Όπου εγώ, όπως και οι υπόλοιποι Νεοδημοκράτες, δεξιόί, παίρνω το βαλιτσάκι μου και αποχωρώ. Και μετά από μερικές μέρες με παίρνει στο τηλέφωνο ο υφυπουργός Βιομηχανίας Χρήστος Πάχτας μου λέει «Πού είστε;», λέω «Τι εννοείτε, κύριε υπουργέ; Στο δικηγορικό γραφείο μου». Λέει «Θα μας ενημερώσετε» και τα λοιπά. «Βεβαίως, ευχαρίστως», του απαντώ. Και πηγαίνω. Ο κ. Πάχτας είχε ένα ειδικό ενδιαφέρον για την πώληση των μεταλλείων χρυσού στην Κασσάνδρα της Χαλκιδικής.

ΑΔΠ: Λόγω εντοπιότητας.

ΔΗΠ: Λόγω εντοπιότητας. Ήταν ένα από τα ζητήματα, τα οποία εγνώριζα.

ΑΔΠ: Τότε τι είναι η Χαλκιδική; Σε τι κατάσταση βρίσκεται;

ΔΗΠ: Είναι υπό εκκαθάριση. Είναι το πρώην συγκρότημα Μποδοσάκη.

ΑΔΠ: Και είχε τεθεί υπό εκκαθάριση.

ΔΗΠ: Επειδή, λοιπόν, είμαι ένας άνθρωπος, ο οποίος αν με ρωτούσε η Ελληνική Κυβέρνηση (ας πούμε και η κυβέρνηση του βουνού να είναι), αν είναι νόμιμη κυβέρνηση, δεν θα πω «Δεν συνεργάζομαι». Εγώ δεν έχω πρόβλημα, η κυβέρνηση παιδιά, η πατρίδα μας! Ο Πάχτας το εξετίμησε, το είπε στο Σημίτη, ο οποίος, όπως και ο Μητσοτάκης, ήταν φίλος με τον πατέρα μου. Βοήθησε και αυτό, διότι νομίζω ότι η παραμονή μου στην Ειδική Γραμματεία ήταν ένα αποτέλεσμα ελλείψεως ανταγωνισμού. Με το ΠΑΣΟΚ δεν ήθελε κανένας να ασχοληθεί με τις ιδιωτικοποιήσεις και για αυτό μου πρότειναν να παραμείνω, να επαναδιοριστώ, ας πούμε, πράγμα εξαιρετικά ασύνηθες. Αυτό το οποίο απήντησα ήταν ότι για λόγους ηθικής οφείλω να ρωτήσω τον προηγούμενο μου προϊστάμενο· πήγα λοιπόν στον Μάνο, εάν έχουν κανένα πρόβλημα να διοριστώ. Ο Στ. Μάνος ήταν και αυτός πελάτης του πατέρα μου στην αγωγή κατά της Αυριανής. Δηλαδή, βοηθήσανε και αυτά.

ΑΚΒ: Το δίκτυο σου.

ΔΗΠ: Το ένα είναι ότι δεν υπήρχε Πασοκτζής, που να θέλει να μου φάει τη δουλειά, δεν είχα ανταγωνισμό, σημαντικό πράγμα!

ΑΔΠ: Δεν ήθελε κανείς να πλησιάσει τις αποκρτικοποιήσεις...

ΔΗΠ: Δεν ήθελε να πλησιάσει! Οπότε, η έλλειψη ανταγωνισμού είναι καλό πράγμα. Ένα. Δεύτερον, βοήθησε το ότι ξέραν τον πατέρα μου, «εντάξει αυτός δεν θα είναι κλέφτης. Και το άλλο είναι ότι εγώ είμαι ένας άνθρωπος «δούλευα από το πρωί μέχρι το βράδυ». Δηλαδή, δεν είχα καμία άλλη δουλειά μόνο την Ειδική Γραμματεία.

ΑΔΠ: Είχε ήδη βγει η φήμη δηλαδή.

ΔΗΠ: Ναι. Ως εκ τούτου μετά από μερικές μέρες με φωνάζουν ο Σημίτης και ο Πάχτας. Έρχεται τότε μία πρόσκληση για να εκπροσωπηθεί η Ελλάδα σε ένα παγκόσμιο forum των Ηνωμένων Εθνών για τις ιδιωτικοποιήσεις και είχε την ελληνική προεδρία... Η Ελλάδα είχε την προεδρία το πρώτο εξάμηνο του 1994 και όχι μόνο θα εκπροσωπείτο η Ελλάδα, αλλά η Ελλάδα θα προήδρευε. Και εδώ λέω «Πρέπει να μου πείτε ποιος Πασόκος θα πάει». Μίλησε και ο Χ. Παχτας με τον Κ. Σημίτη, μου είπε «Θέλω να πάτε εσείς». «Εγώ θα εκπροσωπήσω την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ; Εγώ είμαι Νέα Δημοκρατία!». «Όχι -μου λέει-, θέλουμε να εκπροσωπηθούμε σωστά. Αυτό που θα πω τώρα είναι λίγο, ας πούμε, για να ευλογήσω τα γένια μου, ότι στο Παρίσι μέχρι το '94 δεν είχα καν πάει. Για να μην ξεφτιλιστώ ως Ελλάς, πήγα μία εβδομάδα πριν, για να γνωρίσω το Παρίσι, να μην πάω, ο Έλληνας από το χωριό που έφτασε, γιατί θεωρούσα ντροπή ότι δεν είχα πάει στο Παρίσι. Ήταν μία επένδυση αυτό το σαββατοκύριακο, που απέδωσε, διότι κατά τη διάρκεια αυτών των συνεδρίων, οι άνθρωποι που γνώρισα ήταν όλοι μεγάλης ηλικίας και, ας πούμε, άνθρωποι άλλων χαρακτηριστικών, που σε επίπεδο προσωπικό εμένα δεν με εξίταραν, αλλά μέτρησε το γεγονός ότι ήμουν, έχουν εκεί ένα παλατάκι, το οποίο λέγεται Chateau de la Murette και εκεί γίνονταν οι εργασίες. Η τελευταία βραδιά από αυτή την βαρετή εκδήλωση, που όμως είναι στο πλαίσιο των καθηκόντων, που έπρεπε

να εκπληρώσω και θα αναπνεύσω και λίγο από το Παρίσι, βλέπω μία οπτασία στα κόκκινα και ήτανε η αντιπρόσωπος της Ρωσίας. Ήταν η κόρη του οικονομικού συμβούλου του προέδρου Γέλτσιν.

ΑΔΠ: Τότε Γέλτσιν ήταν.

ΔΗΠ: Τότε ήταν Γέλτσιν. Και εγώ με την εμπειρία τη φρέσκια από το προηγούμενο σαββατοκύριακο, «Έχετε ξανάρθει στο Παρίσι;», λέει «Όχι» και της λέω «Εγώ το ξέρω πολύ καλά!». Και την ξενάγησα. Και έτσι σφίγγουν οι διακρατικές σχέσεις, καταλαβαίνετε.

Συνεχίζουμε, λοιπόν, εκεί πέρα, όπου με καλεί ο Γ. Κατηφόρης και μου λέει για μία μελέτη για την αποτελεσματικότητα της ΔΕΗ: «Κύριε Παρασκευά, όπως καταλαβαίνετε, αυτό είναι ένα πάρα πολύ δύσκολο έργο». Και του λέω «Κύριε καθηγητά, εγώ «Εύκολο λάφυρο δεν το ζυγώνω, το δυσκολόπαρτο με φέρνει μόνο» (Καβάφης)». Έτσι λοιπόν και ξεκίνησε ένας μεγάλος έρωτας με τον Γ. Κατηφόρη, ο οποίος υπήρξε προστάτης μου στη μικρή, κλειστή αυλή του Ανδρέα.

Έτσι, είχα μία προστασία από το Γραφείο του Πρωθυπουργού. Τότε, λοιπόν, ξεκίνησαν οι ιδιωτικοποιήσεις, όπου πέρασαν συνολικά 18 υπουργοί και υφυπουργοί αρμόδιοι για τα ζητήματα των ιδιωτικοποιήσεων, άλλοι απολύτως αδιάφοροι άλλοι θετικοί.

ΑΔΠ: Αδιάφοροι;

ΔΗΠ: Αδιάφοροι!

ΑΚΒ: Ναι, «μη με μπλέκετε».

ΔΗΠ: Δηλαδή και θα σας το πω, απλώς δεν σας πω ποιοι είναι τα πρόσωπα, για να μην φέρω κάποιον σε δύσκολη θέση. Μπορεί όμως κανείς να βγάλει πολύ ενδιαφέρον συμπέρασμα για το πώς λειτουργούν οι κυβερνήσεις (και δεν είναι μόνο η ελληνική κυβέρνηση είναι και οι ξένες κυβερνήσεις). Υπήρχαν άνθρωποι που φοβόντουσαν, δεν θέλαν να ακούσουν. Άλλοι άνθρωποι, οι οποίοι, ας πούμε, ήταν πολύ αποτελεσματικοί. Σαφώς το πιο αποτελεσματικό πρόσωπο από όλους αυτούς τους 18 ήταν η Άννα Διαμαντοπούλου.

ΑΔΠ: Μάλιστα!

ΔΗΠ: Με μεγάλη απόσταση, όμως, έτσι.

ΑΔΠ: Επί κυβερνήσεως Σημίτη, σωστά;

ΔΗΠ: Επί κυβερνήσεως Σημίτη, ναι. Όπου, ένα, ως μηχανικός έχει κατανόηση των πραγμάτων. Δεύτερον, έφτασε στη σωστή στιγμή, όπου όλο βουλιάζαν τα πράγματα και κάναμε τότε και με μεγάλη επιτυχία κινήσεις. Θα μιλήσω με πολύ καλά λόγια (παρόλο που δεν συνεργάστηκα πολύ) και για την Βάσω Παπανδρέου, η οποία δεν ήταν από τα πρόσωπα που ήξερα ή πρόσωπο που είχα στο μυαλό μου να πω καλά λόγια.

ΑΚΒ: Ήταν πολύ τεχνοκράτης.

ΔΗΠ: ήταν εντάξει, δηλαδή δεν ενόχλησε. Ενώ υπήρχαν άτομα, τα οποία είχαν τρομακτικό «εγώ» ή ήταν πολύ δύσκολοι, γενικά μιλάω. Δεν θα πω ονόματα, αλλά από τις πολλές ιστορίες που μπορώ να σας πω, χρήσιμες ελπίζω, και όχι στο πλαίσιο που να είμαι χαριτωμένος.

Έχουμε πολλές περιόδους, όπου η πολιτική ηγεσία, επειδή εγώ είχα την αμαρτία να έχω επιλεγεί από τη Νέα Δημοκρατία και, κατά κάποιο τρόπο, είμαι ένα «αναγκαίο κακό», φοβάται ότι εγώ θα ...διαρρεύσω στη Νέα Δημοκρατία τα «μυστικά του κράτους». Τόσο ήξεραν από ήθος και επαγγελματισμό. Έτσι, με καλούν στις συσκέψεις, χωρίς όμως να με έχουν προετοιμάσει, όπου τα αναγκαία έγγραφα μου τα δίνουν on the spot. Μη και τα διαρρεύσω! Και ένα εξ αυτών είναι μια προσφορά, δεν ξέρω αν ζει ακόμα, ενός κυρίου Καρρά, που ήταν και πρόεδρος της ΑΕΚ (δεν ήταν ο μεγάλος Καρράς, που είχε σχέση με το Porto Karras). Εκείνος ήταν συνεταιρός του εκλεκτού «τίγρεως», Δημήτρη Μελισσανίδη. Είχανε πάψει, όμως, να είναι συνεταιροί. Και με φωνάζουν, λοιπόν, και ήθελαν – όχι ο Μελισσανίδης, ο Καρράς – να αγοράσουν τα Ναυπηγεία Ελευσίνας και με ρωτούν σχετικά. Λέει ο υπουργός «Πες μας Παρασκευά», διαβάζω το business plan, του λέω «Κύριε υπουργέ, αυτό δεν μπορεί να περπατήσει. Δεν λέω ότι είναι απάτη, αλλά δεν μπορεί να περπατήσει, θα βουλιάξει». Ήταν όλες οι κρατικές τράπεζες εμπλεκόμενες. Αρχίζουν να μου επιτίθενται, γιατί όλοι αυτοί είχαν κάνει θετικές εισηγήσεις, ήταν όλοι από το ΠΑΣΟΚ.

ΑΔΠ: Είχαν γίνει ήδη θετικές εισηγήσεις υπηρεσιακά...

ΔΗΠ: Και εγώ ήμουν ο κακός, ας πούμε. «Μα τι λέτε;» μου λέει, «Είστε ανεύθυνος!». Του λέω «Είναι πάρα πολύ απλό να σας το πω. Η Ελευσίνα δεν μπορεί να φτιάξει tankers διπλού κελύφους». «Μα τι λέτε!», μου λέει ένας με ένα μουστάκι τεράστιο, «Εγώ μίλησα με τον γενικό διευθυντή και μου είπε ότι τεχνικά μπορούν να τα φτιάξουν». «Εγώ δεν σας λέω τεχνικά αν μπορούν να τα φτιάξουν, αλλά πρώτον θα είναι πολύ πιο ακριβά από τα γιαπωνέζικα, τα κορεάτικα και τα ανάλογα. Έχω μιλήσει με τους γενικούς διευθυντές των ναυπηγείων στην Ιαπωνία και τα λοιπά top του κλάδου». Δηλαδή, καμιά φορά βοηθάει και να είσαι σπασίκλας. Και λέω «Έχω μιλήσει, δεν γίνεται, διότι αυτοί έχουν φτιάξει παραγωγή, που είναι πολύ φθηνότερα. Επίσης, εσείς αν φτιαχτεί ένα αυτοκίνητο στην Ελλάδα και κάνει και πιο ακριβά απ' τη Mercedes, θα προτιμήσετε την Mercedes, γιατί αν τη μεταπουλήσετε, θα έχει μία αξία, ενώ το ελληνικό πλοίο δεν θα έχει καμιά αξία. Άρα το business plan αυτό δεν πρόκειται να περπατήσει και θα ξαναχάσουμε λεφτά». Ο υπουργός λοιπόν ξαφνικά διστάζει. «Τώρα τι λέει αυτός;», του φαίνονταν λογικά αυτά που έλεγα, αλλά ήταν όλοι οι άλλοι εναντίον και ήμουν μόνος μου. Με κρατάει, λοιπόν, μόνο μου στην επίσκεψη του Καρρά μετά από τρία λεπτά, πέντε λεπτά. Έρχεται ο Καρράς, «κ. Παρασκευά, τι ερωτήσεις έχετε για τον κ. Καρρά;». Του λέω «Κύριε υπουργέ, θέλω να ρωτήσω ποιοι ήταν οι τεχνικοί του σύμβουλοι, οι οικονομικοί του σύμβουλοι και τα λοιπά, δηλαδή η ομάδα του, το επιτελείο του για αυτή την προσφορά». Έρχεται, λοιπόν, ο κ. Καρράς και μου λέει «Εσείς πρέπει να είστε Παναθηναϊκός». Και λέω μέσα μου «Τι γίνεται εδώ; Που ζω; Που ζω!». Και λέω «Μάλιστα, αλλά τι σχέση έχει αυτό;». Μου λέει «Σε κατάλαβα, σε κατάλαβα! Έχω την ομάδα μου, δεν χρησιμοποίησα εξωτερικούς», έτσι. Λέω «Δεν έχω άλλη ερώτηση, κ. υπουργέ». Σάββατο αυτά. Ο υπουργός μου λέει «Μα, κ. Παρασκευά, όλοι αυτοί μου λένε ότι είναι μία χαρά, εσείς είστε ο μόνος». «Κύριε υπουργέ μου, αυτή είναι η γνώμη μου. Εγώ τη γνώμη μου λέω, δεν μπορώ να σας πω τίποτα άλλο. Σας το λέω όμως. Αυτή είναι η γνώμη μου». Δευτέρα, για καλή μου τύχη, βγαίνει πρωτοσέλιδο «Καρράς – Μελισσανίδης: λαθρεμπόριο πετρελαίου». Ο υπουργός, λοιπόν, μέσα στη συνωμοσιολογία, όπου είμαστε πρώτοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως λαός, νόμιζε ότι εγώ το ήξερα. Και μου λέει «Πού το ήξερες;». Οπότε, εγώ αντιλαμβάνομαι ότι ζω σε ένα πλανήτη διαφορετικό από αυτό που είχα στο μυαλό μου και λέω «κ. υπουργέ, με συγχωρείτε, αλλά δεν μπορώ να σας πω».

ΑΔΠ: Για να τελειώσει έτσι η ιστορία.

ΔΗΠ: Και έκτοτε με ρωτούν για τα πάντα, υποθέτοντας ότι τα ξέρω όλα.

ΑΚΠ: Με δέος, δηλαδή!

ΔΗΠ: Συνεπώς, υπήρξαν οπότε στιγμές όπου αυτή η άγνοια, το περίεργο, το μαγικό των ιδιωτικοποιήσεων είχε και δυσάρεστες στιγμές. Να μιλάς με αυτόν που δεν θέλει να γίνει η δουλειά και να κοροϊδευόμαστε. Είχε όμως και ευχάριστες στιγμές είτε γιατί ήταν λίγο γλαφυρές όπως αυτές που σας έλεγα ή και άλλες όπως π.χ. επί Άννας Διαμαντοπούλου, οπότε κάναμε τη δουλειά μας.

ΑΔΠ: Όλα αυτά με συνδετικό νήμα νομικό ή και άλλο;

ΔΗΠ: Σύμφωνα με το νόμο, η Ειδική Γραμματεία Αποκρατικοποίησης, της οποίας ήμουν επικεφαλής, ήταν αρμόδια για την εκτέλεση της κυβερνητικής πολιτικής. Δηλαδή, η πολιτική αποφασίζει να ιδιωτικοποιηθούν τα ναυπηγεία ή να μετοχοποιηθούν (που είναι λάθος λέξη, είναι public offering, αρχική δημόσια προσφορά, αυτή είναι η τεχνική ονομασία αυτής της πράξης). Δεν υπάρχει μετοχοποίηση. Μετοχοποίηση είναι ένας όρος που χρησιμοποιήθηκε στις αγγλικές εταιρείες, που είχαν ιδρυθεί με βασιλικό διάταγμα, οπότε έγινε μετοχοποίηση εκεί. Το «μετοχοποίηση» ήταν μία έννοια, την οποία την εφηύρε ο Γιάννος Παπαντωνίου, για να παρουσιάσει αυτό το πράγμα ως κάτι διαφορετικό από την κακή «ιδιωτικοποίηση». Συνεπώς δεν υπάρχουν αποκρατικοποιήσεις, είναι ιδιωτικοποιήσεις. Δεν υπάρχουν μετοχοποιήσεις είναι αρχικές δημόσιες προσφορές, είναι public offerings. Από αυτά τα πράγματα, αναμφίβολα είχε πολύ μεγάλο ενδιαφέρον η ιδιωτικοποίηση του συνόλου της ελληνικής ναυπηγοεπισκευαστικής βιομηχανίας, που αποτελούνταν από πέντε ναυπηγεία. Εγώ, σε παγκόσμιο επίπεδο, έχω κάνει πέντε deals ναυπηγείων, μερικά δύο φορές, γιατί υπήρχαν υπαναχωρήσεις.

ΑΔΠ: Μπρος πίσω.

ΔΗΠ: Δεν υπάρχει, λοιπόν, πολύς κόσμος που να έχει κάνει πέντε deals αγοραπωλησίας ναυπηγείων, μπορεί να έχει κάνει ένα, να έχει κάνει δύο, αλλά εγώ, λόγω των συνθηκών, απέκτησα εμπειρία σε αυτόν τον κλάδο. Λοιπόν: Σκαραμαγκάς, Ελευσίνα, Νεώριο στη Σύρο, Χαλκίδα Λελάκης και ΝΑΥΣΙ στο Πέραμα. Μικρή. Η πιο μικρή απ' όλες. Η πρώτη ιδιωτικοποίηση, αποκρατικοποίηση της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, ήταν τα ναυπηγεία Νεωρίου Σύρου, όπου για πρώτη φορά στην Ελλάδα εισάγονται, εκτός από το τίμημα, και άλλα κριτήρια για την αξιολόγηση των υποβαλλομένων προσφορών. Και η τότε σοσιαλιστική κυβέρνηση, με δική μου εισήγηση, λέει: «Εμείς διαφοροποιούμεθα από τη Νέα Δημοκρατία, διότι δεν μας ενδιαφέρει μόνο το τίμημα. Μας ενδιαφέρουν οι θέσεις εργασίας, το business plan. Είμαστε ανθρώπινο». Γι' αυτό το θέμα πήγα στην Αυστρία σε μία εκδήλωση του ΟΟΣΑ, όπου γνώρισα τον επικεφαλής της Treuhand στη Γερμανία. Μου έδωσε το βιβλιαράκι, το οποίο είχε αυτά τα κριτήρια, τα μετέφρασα στα ελληνικά, το έδωσα και έτσι άλλαξε η πολιτική ιδιωτικοποιήσεων. Διότι ένα από τα πράγματα που είναι καλό να ξέρουμε είναι ότι σχεδόν όλα έχουν ήδη γίνει κάπου, δηλαδή δεν χρειάζεται να ανακαλύπτουμε ...την πυρίτιδα, νομίζω, σε κανένα τομέα.

Συνεπώς η πρώτη ιδιωτικοποίηση, μια ενδιαφέρουσα ιδιωτικοποίηση, διότι εμφανίζεται ένας πολύ ευπρεπής ελληνικός όμιλος, ο όμιλος Ταβουλάρη, με κάποια χαρακτηριστικά που έχουν το καλό του Έλληνα επιχειρηματία. Ο κ. Ταβουλάρης ήταν

υπάλληλος του Νιάρχου και υψηλόβαθμο στέλεχος, νομίζω και αξιωματικός στρατού, κάτι τέτοιο. Ένας ευπρεπής κύριος, ο οποίος είχε κατά καιρούς υπηρετήσει σε κάποιες δημόσιες θέσεις και το καταπιεσμένο όνειρό του ήταν να γίνει και αυτός Νιάρχος. Όπως και σε πολλούς άλλους έχει υπάρξει αυτό το όνειρο, αλλά δεν το 'χουν πετύχει. Ελπίζω ο κ. Προκοπίου στο θέμα του Σκαραμαγκά να το πετύχει!

Λοιπόν, και έτσι αυτός και είχε πολύ καλό επιτελείο, ανθρώπους που γνώριζαν τη δουλειά και ήταν και λιγάκι συνέταιροι όλοι: ήταν ένα πολύ ωραίο σχήμα.

ΑΠ: Δεμένο, δηλαδή.

ΔΗΠ: Ευπρεπής Έλληνας επιχειρηματίας. Και αυτοί πήρανε το Νεώριο της Σύρου. Συνεπώς ελληνική ναυπηγοβιομηχανία, ξεκινάμε με τη Σύρο. Τώρα όσον αφορά το Σκαραμαγκά, εκεί έχουμε το ζήτημα της δολοφονίας Περατικού από τη 17 Νοέμβρη. Εκείνος είχε την Ελευσίνα και ήθελε να πάρει και το Σκαραμαγκά. Ο λόγος που ήθελε να πάρει το Σκαραμαγκά είναι διότι δεν μπορούσε μόνο με την Ελευσίνα να αντέξει μία σοβαρή ανταγωνιστική επιχείρηση έπρεπε να περιορίσει, να μην πω σκοτώσει, τον ανταγωνισμό. Αυτό από την πλευρά του ήταν λογικό, από την πλευρά της κυβερνήσεως όμως ήταν δύσκολο να δώσει το σύνολο της ναυπηγικής βιομηχανίας. Γιατί αυτά τα δύο είναι τα μεγάλα ναυπηγεία.

ΑΔΠ: Ναι, αυτή είναι η ουσία.

ΔΗΠ: Εδώ θα σας πω δυο τρεις ενδιαφέρουσες ιστορίες που σας τις λέω με απόλυτο αίσθημα ευθύνης, που λένε. Δυστυχώς, ο κ. Περατικός, ενώ φαντάζομαι σε προσωπικό επίπεδο ήταν ένας πλούσιος άνθρωπος δεν είχε το μέγεθος για να έχει δύο τόσο μεγάλα ναυπηγεία. Χρειαζόταν πιο βαθιά τσέπη, πιο μεγάλη. Δηλαδή ήθελε επενδυτή άλλου επιπέδου, δηλαδή θα μπορούσε να έρθει, θα μπορούσε να έρθει με ένα μεγάλο γιαπωνέζικο ναυπηγείο, ένα κορεάτικο, ώστε να το πάρει.

Αγκομαχούσαμε να μην την απορρίψουμε κατευθείαν, ελλείψει ανταγωνισμού... Με το που σκοτώνουν όμως τον Περατικό, καταρρέει το σύστημα. Και τότε είναι και η ιστορία, την οποία είπα και ακροθιγώς στην παρουσίαση του βιβλίου του Κ. Μητρόπουλου, όπου εμφανίζεται ένας κύριος και λέει «Εγώ είμαι με αυτούς και αυτούς, Jurong Singapore Kvaerner Norway και Offer Brothers Israel και θέλουμε να πάρουμε το Σκαραμαγκά». Και ο κ. Ροκόφυλλος, τότε αναπληρωτής υπουργός, όπως επιβεβαίωσε στην εκδήλωση και ο κ. Γιαννίσης, νόμιζε ότι «το σώσαμε». Και το νόμισε με την καλή έννοια. Είναι πολύ καλός άνθρωπος, καλλιεργημένος, μορφωμένος και τα λοιπά. Όμως, αυτό ήταν βιαστικό, «αν δεν έχεις δει τον άλλο να έχει υπογράψει, μην εμπιστεύεσαι κανέναν». Είναι, δυστυχώς, η καχυποψία του δικηγόρου, που είχα. Και εκεί είχαμε την παραίτηση Σημίτη, λόγω της κριτικής, την οποία του άσκησε ο Παπανδρέου, για αυτό το θέμα: είπε ότι δεν έχουμε πολιτική ναυπηγείων, διότι απέτυχε η ιδιωτικοποίηση.

ΑΔΠ: Υπήρχε στο βάθος η άποψη που είχε διατυπώσει και ο ευρωπαϊκός επίτροπος...

ΔΗΠ: Ο Κάρελ Βαν Μιρτ. Εκεί είναι το ζήτημα. Επειδή ήμουν ο χειριστής της υποθέσεως, πήγαινα με τους εκπροσώπους της κυβερνήσεως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Είδα δύο φορές τον κ Βαν Μιρτ, όχι μόνος μου: την μία με τον κ. Ροκόφυλλο, την άλλη με τον κ Παπαντωνίου. Και ο κ Βαν Μιρτ ήτανε Ολλανδός. Αυτό λέει διάφορα πράγματα. Οι Ολλανδοί έχουνε μία κουλτούρα ως λαός, είναι σκληρός λαός. Υπήρξαν οι σκληρότεροι αποικιοκράτες και όπως μας βλέπουνε και πολλοί βόρειοι, μας έχουν λιγάκι, ως όχι και

τόσο σοβαρούς. Πρέπει να σας πω ότι στη μεν συζήτηση με τον κ. Ροκόφυλο υπήρχε εξαιρετικό κλίμα, διότι ο κ. Ροκόφυλος ήταν πολύ δυνατός στις διαπροσωπικές σχέσεις, ιδίως στα γαλλικά (είχε υπηρετήσει και ως πρέσβης στο Παρίσι), ήταν πολύ πολιτισμένος άνθρωπος και τον διαχειρίστηκε πάρα πολύ ωραία σε προσωπικό επίπεδο. Ο κ. Παπαντωνίου ήταν και άλλου διαμετρήματος πολιτικός, δηλαδή εκλεγμένος και τα λοιπά, του είπε «δεν έχετε δικαίωμα να γελοιοποιείτε τη χώρα». Ο κ. Παπαντωνίου, δηλαδή, με έκανε να αισθανθώ εθνικά υπερήφανος.

ΑΔΠ: Επικίνδυνο, αυτό!

ΔΗΠ: Εγώ λέω ειλικρινά τη γνώμη μου, δεν λέω τίποτα άλλο. Ανέλαβα, λοιπόν, να πείσω την Ευρωπαϊκή Επιτροπή...

ΑΔΠ: Με επιχειρήματα πια.

ΔΗΠ: Με επιχειρήματα τεχνοκρατικά ότι η λύσις ΕΤΒΑ-εργαζόμενοι συνιστά γνήσια ιδιωτικοποίηση, ελλείψει άλλου ενδιαφέροντος... Μετά την κατάρρευση του ενδιαφέροντος Καλογερίδη και κάποιων άλλων, αναγκαστήκαμε να κρατήσουμε το 51% η ΕΤΒΑ, όπως επιτρέπετο από την έβδομη κοινοτική οδηγία και να ιδιωτικοποιήσουμε το 49%. Και αυτό το οποίο κάναμε, με δική μου τεχνική προετοιμασία, είναι ό,τι έκαναν στις χώρες της κεντρικής ανατολικής Ευρώπης όταν κάτι δεν αγοραζόταν, το δίνουν στους εργαζόμενους, σε μία τιμή που είχε κάποιος εκτιμήσει ότι είναι δίκαιη και παρακρατούσαν το τίμημα από τις αποδοχές τους. Έτσι, λοιπόν, διαπραγματεύτηκα με τον πρόεδρο του Σωματίου «Τρίαινα» στον Σκαρμαγκά, τον κ. Γεώργιο Κοντάκη, να τους δώσουμε το 49% κλπ. Έπεισα δε τον κ. Βαν Μιρτ· για να το «ομορφύνω» το κάναμε employee buy-out και management buy-in. Κάναμε διεθνή διαγωνισμό για το management. Ένα από τα ενδιαφέροντα παραδείγματα αποτυχίας τρομακτικής, να ασκήσει μια ξένη εταιρεία διοίκηση στην ελληνική επικράτεια. Διότι αντίστοιχη αποτυχία είχε η Lockheed στην διαχείριση της ΕΑΒ και η Appledore στη διαχείριση του Νεωρίου. Ότι management agreement είχε γίνει, δεν «φτούρισε». Αυτοί που ανέλαβαν τον Σκαρμαγκά, η Brown and Root έφεραν έναν Ινδό, που φορούσε τουρμπάνι. Δεν ξέρω αν δεν φορούσε τουρμπάνι, αν θα τον αποδέχονταν οι εργαζόμενοι....

ΑΔΠ: Bon pour l'orient, δηλαδή. Ή δεν το είδαν σημαντικό...

ΔΗΠ: Όχι, νομίζω ότι η Ελλάδα είναι μία δύσκολη χώρα και αυτό το λέω, όχι μόνο λόγω των δικών μου εμπειριών. Αποτυπώνοντας τη συζήτηση που είχα με το γενικό διευθυντή του Αστέρα στη Βουλιγαμένη, που ήταν ένας βασικός υπάλληλος της Starwood, μου λέει «Κοιτάξτε, εγώ από την Νιγηρία ήρθα. Τόσο δύσκολη χώρα σαν την Ελλάδα δεν έχω ξαναδεί». Δύσκολη χώρα στο management, διότι είναι πολύ κακομαθημένοι οι εργαζόμενοι – ή ήταν τότε. Γι' αυτό και ο Αστέρας παρόλο που ήταν τόσο ωραίο μέρος, δεν έβγαζε λεφτά ποτέ, ας πούμε. Για αυτό και τον ιδιωτικοποίησαν, τον πούλησαν. Το δίνουμε, λοιπόν, το ναυπηγείο στους εργαζόμενους και κάνουμε και το διαγωνισμό για το management. Και στη συνέχεια, οι εργαζόμενοι επιβεβαιώνουν για ακόμη μία φορά ότι δεν είναι τυχαίο ότι είναι εργαζόμενοι και οι εφοπλιστές δεν είναι τυχαίο που γίνονται εφοπλιστές και εμείς δεν είναι τυχαίο που δεν γίναμε εφοπλιστές, αλλά γίναμε δικηγόροι! Δεν είναι τίποτα τυχαίο στη ζωή, ο καθένας μπορεί να κάνει αυτό που μπορεί να κάνει. Οι εργαζόμενοι μετά από λίγο άρχισαν να θέλουν τους μισθούς τους, δεν θέλανε μέρισμα, θέλανε το μισθό. Οπότε, έγινε ο επόμενος διαγωνισμός, όπου κατέληξε στο να έρθει η εταιρεία που κατασκεύασε τα υποβρύχια, η HDW, και να γίνουν

όλα αυτά τα κλασικά. Όσον αφορά, λοιπόν, αυτή την ιστορία, με κίνδυνο να σας γίνω ασυμπαθής, θα σας πω μια καλή κουβέντα για τον κ Τσοχατζόπουλο.

ΑΚΒ: Πες μου, διότι εγώ τον συμπαθώ, γιατί χόρευε πολύ ωραία ζεϊμπέκικο και μας κερνούσε όλους φτωχούς, πλούσιους, τα πλήρωνε όλα, στη Θεσσαλονίκη!

ΔΗΠ: Χωρίς να θέλω να σε στεναχωρήσω και εσύ τα πλήρωνες, αλλά νομίζεις ότι τα πλήρωνε. Εσύ τα πλήρωνες αυτά!

ΑΚΒ: Ήταν και τα δικά μου μέσα!

ΑΔΠ: Αφανώς.

ΑΚΒ: Αφανώς, ναι.

ΔΗΠ: Ήμασταν στο γραφείο του υπουργού Εθνικής Αμύνης ή όπως λεγόταν επί ΠΑΣΟΚ Εθνικής Άμυνας και είναι παρών ο αρχηγός του Ναυτικού, διάφοροι μεγάλοι αξιωματούχοι του Ναυτικού, διότι θα πουλήσουμε τα Ναυπηγεία Ελευσίνας, η δεύτερη αγορά του Ταβουλάρη.

Εδώ, το πρόβλημα, ένα από τα προβλήματα τα πολλά, ήταν ότι υπήρχε μία σύμβαση κατασκευής αρματαγωγών, η οποία ήταν πάρα πολύ παλιά για 16 δισεκατομμύρια δραχμές και δεν έβγαине, οπότε ο άλλος θα χρειαζόταν να δώσει μείον 6, ας πούμε! Έβγαине στα 22δισ. Και είχαμε την τεχνική εισήγηση του Πολεμικού Ναυτικού ότι μπορεί να επικαιροποιηθεί η σύμβαση στα 22δισ, να δώσουμε δηλαδή 22δισ σαν Ναυτικό για αυτό το πράγμα, ώστε να μπορέσει ο άλλος να τα πάρει και τα λοιπά. Προεδρεύει ο κ. Τσοχατζόπουλος, είναι η ηγεσία του υπουργείου Βιομηχανίας και η κ Παπανδρέου και η κ. Διαμαντοπούλου, είναι ο γενικός διευθυντής εξοπλισμών (μετέπειτα φυλακισθείς) κ Σμπώκος, είναι και ο αρχηγός του Ναυτικού, διάφοροι αξιωματικοί του Ναυτικού και τα λοιπά. Ξαφνικά, μπαίνει μέσα και ο αρχηγός της Αεροπορίας και του λέει ο κ Τσοχατζόπουλος, δεν θυμάμαι πως τον λέγαν, ας πούμε Τάκη, «Τάκη, κάτσε –λέει- να μας πεις και εσύ τη γνώμη σου». Λέω «Ο αρχηγός της αεροπορίας να πει τη γνώμη του για θέμα του Ναυτικού;». Ήταν μία δημοκρατική κατάσταση! Εγώ είμαι δεξιά του κ Τσοχατζόπουλου ως χειριστής και απ' έξω περιμένει ο κ Ταβουλάρης και οι συνεργάτες του. Όπου το Ναυτικό το δικό μας έχει πει 22δισ, εντάξει. Και έχουμε συμφωνήσει ο κ Τσοχατζόπουλος να πει 22δισ, για να κλείσει τη δουλειά. Γίνεται μια διαπραγμάτευση, λέει ο Τσοχατζόπουλος «22δισ», πολύ γρήγορα ο κ Ταβουλάρης δέχεται τα 22δισ. Εγώ, που είχα διαπραγματευτεί μήνες με τον κ. Ταβουλάρη, αντιλαμβάνομαι από το body language ότι έχουμε λίγο περιθώριο παραπάνω και κάνω στον κύριο Τσοχατζόπουλο μία κίνηση άρνησης ...με τα φρύδια. τις, ωστόσο, είχε σηκώσει το χέρι του -ωραίος τύπος- για να το δώσει στον κ Ταβουλάρη, πιάνει την κίνησή μου με τα φρύδια και κάνει ένα νεύμα. «Θέλει, θέλει να πει κάτι ο κύριος Παρασκευάς». Με αυτό το πολύ εκφραστικό ύφος, στο φτερό το 'πιασε. Και του λέω με θεατρικότητα «Μα κύριε υπουργέ, τισύ μας λένε όχι κάτω από 22,5δισ. Δεν μπορούμε να το δώσουμε». Ο κ Τσοχατζόπουλος το πιάνει και του λέει του κ Ταβουλάρη «Ακούτε τον κύριο Παρασκευά, κάτω από 22.500 δεν μπορούμε». Έτσι κερδίσαμε 500 εκατομμύρια, με τα φρύδια! Και λέει ο κ Ταβουλάρης «Ε, τι να κάνουμε, 22.500». Αυτή ήταν τις από τις εμπειρίες από τη διοίκηση Άκη Τσοχατζόπουλου, στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας.

Λοιπόν, τώρα δύο τρία ακόμα. Η μεγαλύτερη δυτιζία από όλες, ήταν με τη Softex. Εμείς ιδιτικοποιήσαμε όλες τις εταιρείες του ΟΑΕ, Softex, Kerafina, ΠΠ, 100 περίπου. Η Softex

ήταν πολύ δύσκολη. Ήταν πολύ δύσκολη, γιατί πρώτα απ' όλα είχε πάρα πολύ σημαντικό τοπικό πολιτικό ενδιαφέρον, λόγω του εργοστασίου στη Δράμα, που είναι το μόνο εργοστάσιο που υπάρχει στη Δράμα και όλοι οι βουλευτές δεξιοί, αριστεροί και τα λοιπά λέγανε «Μην και το κλείσουμε!». Από την άλλη μεριά, φαίνεται ότι ό,τι και να κάνεις, διότι και εκ των υστέρων, παρόλο που αυτοί που το πήρανε προσπαθήσανε να κρατήσουν και τα τρία, δεν τισέβγαине.

ΑΔΠ: Τις τρεις μονάδες παραγωγής;

ΔΗΠ: Ναι. Δεν έβγαине, δηλαδή. Και το ένα, λοιπόν, ήταν το πολιτικό ενδιαφέρον, το δεύτερο ήταν ότι ο παλαιός μέτοχος κ. Κεφάλας το είχε προχωρήσει πάρα πολύ νομικά και ήταν ένας πρώην ιδιοκτήτης, που το κυνηγούσε, σε αντίθεση με άλλους που το είχαν αφήσει. Αυτός το κυνηγούσε! Και αυτό φοβόντουσαν οι αγοραστές. Δικαίως. Διότι νομικά οι μετοχές του Δημοσίου δεν ήταν έγκυρες, είχαν εκδοθεί με ασυνήθη τρόπο, με νομικά παράτυπο τρόπο.

ΑΔΠ: Με αύξηση κεφαλαίου χωρίς να κληθεί για συμμετοχή ο προηγούμενος ιδιοκτήτης;

ΔΗΠ: Ναι, αυτό. Δεν πληρούσε κάποιες κοινοτικές οδηγίες και ως εκ τούτου είχε ισχυρή νομική θέση ο κύριος Κεφάλας. Τότε, λοιπόν, προσπαθήσαμε να κλείσουμε όλα τα μέτωπα, για να μπορέσουμε να το πουλήσουμε. Ένα από τα πράγματα, τα οποία εισηγήθηκα και έγινε, ήταν να δω τον κύριο Κεφάλα. Με τον κύριο Κεφάλα είχα την εξής πρόσθετη προσωπική δυσκολία· πρώτον, ήταν πελάτης του πατέρα μου, δεύτερον, τα παιδιά του τα ήξερα από 5 χρονών. Καλά παιδιά. Και του λέω «Κύριε Κεφάλα, εγώ να βοηθήσω ευχαρίστως, αλλά πρέπει να γίνει σοβαρή δουλειά. Κεφάλαιο έχετε να βάλετε;» Απαντά, «Θα μου δανείσει η Εθνική Τράπεζα», «Managers;», «Έχω -λέει- τα παιδιά μου». Το λέω, με πολύ σεβασμό, ως την αντίληψη του Έλληνα επιχειρηματία· «Η Εθνική Τράπεζα θα μας δανείσει και τα παιδιά μας θα μανατζάρουν την οικογενειακή επιχείρηση». Αυτά, τουλάχιστον σε κάποιες δουλειές, δεν είναι κάτι, με το οποίο μπορεί στη σημερινή εποχή (και στην τότε εποχή) να επιβιώσεις στον αθέμιτο, αδίστακτο, αδυσώπητο, παγκόσμιο ανταγωνισμό. Και του λέω «Κύριε Κεφάλα, η κυρία Παπανδρέου τυχαίνει να είναι και η υπουργός και σας την πήρε την εταιρεία, τώρα να σας ζητήσει και συγγνώμη, δεν μπορώ να το πετύχω αυτό. Δεν γίνεται. Μου ζητάτε κάτι που δεν μπορώ να πετύχω».

Συνέχισα, «Βοηθήστε με να μπορέσω να κάνω θετική εισήγηση. Εγώ θα ήθελα να βοηθήσω, όχι για σας, για την ελληνική κυβέρνηση, που κάνει μία διαδικασία, που έχει νομικά προβλήματα». Από τη στιγμή, λοιπόν, που ο κύριος Κεφάλας δεν μπορούσε να κάνει κάτι, διότι δεν είχε να διαθέσει τα απαιτούμενα κεφάλαια, ιδίως και μετά την κακοδιαχείριση του δημοσίου, αναγκαζόμαστε να ασκήσουμε το μοναδικό πλεονέκτημα που έχει το ελληνικό Κράτος -κάθε Κράτος, όχι το ελληνικό Κράτος: δίδαγμα ότι δεν πρέπει ποτέ να τσακώνεσαι με το κράτος- είναι το νομοθετικό προνόμιο. Ό,τι και να κάνει οποιοσδήποτε έξυπνος απέναντι στο Κράτος, θα σου κάνει ένα νόμο και τελειώνει η ιστορία. Κάνουμε, λοιπόν, ένα νόμο με δικό μου, ας πούμε, συντονισμό πολύ σοβαρών νομικών, όπου αν έχεις δίκιο, δεν επηρεάζεται μεν το κύρος των μετοχών, αλλά έχεις αξίωση αποζημιώσεως. Συνεπώς, εγώ μπορώ να πουλήσω ό,τι είναι η εταιρεία και εσύ θα αποζημιωθείς. Έτσι, είμαστε όλοι χαρούμενοι! Με αυτό τον τρόπο, λοιπόν, εμφανίστηκαν δύο εταιρείες στο διαγωνισμό, μία πολύ μεγάλη εταιρεία χάρτου, η οποία είπε ότι «Εγώ θέλω ένα εργοστάσιο». Και τους είπα «Κοιτάξτε, εμείς δεν θέλουμε ένα, θέλουμε και τα τρία και ο μόνος λόγος που, για να μην ξοδεύετε τα λεφτά σας τσάμπα

σας το λέω, διότι μπορεί να μην έρθει κανένας άλλος, οπότε να το πάρετε έτσι. Αλλά δεν το θέλουμε αυτό, σας το λέω από τώρα, για να είμαι ειλικρινής μαζί σας, δεν θα σας το δώσουμε, αν υπάρχει άλλος. Αλλά αν δεν υπάρχει άλλος, αυτό είναι θέμα επιχειρηματικού κινδύνου δικού σας και συμφωνίας με την Κυβέρνηση». Και ήρθε λοιπόν μία κοινοπραξία, που απαρτιζόταν από τρεις ετερόκλητους συνεταιίρους, πολύ σοβαρούς και τους τρεις. Ο ένας ήταν ο επενδυτικός βραχίων της Goldman Sachs, πάρα πάρα πολύ ικανοί, πάρα πολύ έξυπνοι, πάρα πολύ σκληροί, οι οποίοι είχαν ένα δικηγορικό γραφείο, το οποίο κατ' επανάληψη είναι το νούμερο ένα σε εξαγορές στον κόσμο, και είχαν ένα δικηγόρο, ο οποίος λεγόταν Karl Okamoto, ο οποίος δεν έχω ξαναδεί δικηγόρο, ο οποίος να κάθεται ακίνητος και να ξέρει όλη τη σύμβαση 500 σελίδες απ' έξω. Τρομερός αυτός ο Karl Okamoto, τρομερός! Λοιπόν, προφανώς για αυτό δεν προσερχόταν ως δικηγόρος, αλλά ως executive. Ο στρατηγικός επενδυτής ήτανε μία εταιρεία ενός κ. Ιωσήφ Νισίμ, ο οποίος ήταν ένας πάρα πάρα πολύ αξιόπιστος και αξιόλογος άνθρωπος, ήταν ήδη δισεκατομμυριούχος, τον είχαν εκτιμήσει 2-3 δισεκατομμύρια τότε. Ήταν εβραίος της Θεσσαλονίκης, Έλληνας εβραίος της Θεσσαλονίκης, είχε πάει και εγκατασταθεί στην Αίγυπτο με τον ιερό λόχο και μετά στην Ιταλία και Ελβετία. Πάρα πολύ αξιοπρεπής άνθρωπος, ένας καπιταλιστής που χαίρεσαι να βλέπεις, ως στυλ επιχειρηματιών. Και ο τρίτος, που θα μανατζάριζε, ήταν ο κύριος Πάολο Φορλίν, που ήταν ο πρόεδρος των ιταλικών βιομηχανιών χάρτου. Αυτός, λοιπόν, θα ήταν ο μάντζερ, ο οποίος ήθελε να κάνει την αρπαχτή με την καλή έννοια (όπως κάθε μάντζερ), να πάρει ένα ωραίο μπόνους και να πάρει σύνταξη. Ο κύριος Νισίμ ήθελε να μπει το προϊόν εκείνο, που ήτανε οι χαρτοπετσέτες Softex, πάρα πολύ καλό προϊόν, στην αλυσίδα διανομής του. Είχε και την Uhu, και πολλά άλλα προϊόντα. Είχε την ορθόδοξη, ας πούμε, την παραδοσιακή μακρόπνοη επιχειρηματική φιλοδοξία και η Goldman Sachs, που είπα νωρίτερα, ήθελε να μπει και να βγει σαν financial investor, να μπει, να κάνει restructuring και να το πουλήσει. Ο καθένας από αυτούς, λοιπόν, έβαζε στη σύμβαση διαφορετικά «θέλω». Και τεχνικά ήταν ένα νηλ πάρα πολύ δύσκολο. Πάντως σε όλες τις δουλειές είχαμε και ξένους συμβούλους, είχαμε τους Freshfields, πάρα πολύ καλό γραφείο, όπου δουλέψαμε τρομακτικά καλά. Αυτοί είχανε το Kirkland and Ellis και τον Λαμπαδάριο, που ήταν πάρα πολύ αξιοπρεπείς. Θυμάμαι που είχαμε πάει για τρεις μέρες στο Λονδίνο και έμεινα 31, τόσο δύσκολες ήταν οι διαπραγματεύσεις και κοιμόμουν με τα ρούχα! Στο ξενοδοχείο μία μέρα με ειδοποίησαν και χτύπησαν την πόρτα, γιατί είχα ανοιχτή την τηλεόραση και από την εξάντληση κοιμόμουν με τα ρούχα βαριά, και νόμιζαν ότι πέθανα. Δύσκολα, δύσκολα πράγματα!

Το ζήτημα αυτό, το οποίο μπορώ να σας σημειώσω έχοντας την οπτική να συγκρίνω ΠΑΣΟΚ- Νέα Δημοκρατία - και δύο ΠΑΣΟΚ· άλλο το ΠΑΣΟΚ του Ανδρέα Παπανδρέου, άλλο το ΠΑΣΟΚ του Σημίτη και άλλη είναι η Νέα Δημοκρατία - έχω μία εμπειρία εκ των έσω πώς έχει μία διαφορετική κουλτούρα, η κάθε κυβέρνηση ανάλογα με το ποιος είναι ο πρωθυπουργός. Δηλαδή, η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη ήτανε μία κυβέρνηση, που θα μπορούσε να είναι στη βόρεια Ευρώπη, ο Στέφανος Μάνος θα μπορούσε να είναι υπουργός σε μία βόρεια χώρα.

ΑΚΒ: Μια Σουηδία, μια Ολλανδία.

ΔΗΠ: Σε κάποια τέτοια χώρα, ας πούμε. Όπως και ο κ. Μητσοτάκης και η Μιράντα Ξαφά, ας πούμε, είναι άνθρωποι, οι οποίοι κινούνται by the book. Μετά ήρθε ο Ανδρέας Παπανδρέου, σε μια εποχή Δήμητρας Λιάνη.

ΑΔΠ: Ήταν όμως ο Ανδρέας τότε;

ΔΗΠ: Για ένα διάστημα που ήταν άρρωστος ουσιαστικά ήταν ο κ Λιβάνης. Πρέπει να σας πω, στο σημείο αυτό μία ιστορία.

Είμαι στο γραφείο του πρωθυπουργού στη Βουλή. Εγώ είμαι για να δω ένα πρόσωπο στο γραφείο του πρωθυπουργού. Έχει ένα μεγάλο γραφείο στη Βουλή, που οι επισκέπτες μπορεί να είναι για κάποιον άλλον στη Βουλή. Είμαι ένας νέος, Γενικός Γραμματέας 29 ετών και σε ένα από τα σαλονάκια απέναντι μου έρχονται και κάθονται και δύο εκπάγλου καλλονής, δυτικών προαστίων, δεσποινίδες. Εγώ, για να πιάσω κουβέντα και να τις πειράξω λίγο κιόλας, λέω «Είστε από την Ολυμπιακή;», διότι πρώτη κυρία ήταν τότε η Δήμητρα Λιάνη, υπέθεσα ότι ήταν αεροσυνοδοί. Επαναλαμβάνω, στο γραφείο του πρωθυπουργού ευρισκόμενος. «Όχι –λέει- η μια είμαστε από την Ανωτάτη Ξαπλωστική». Επαναλαμβάνω, στο γραφείο του πρωθυπουργού! Εγώ σοκάρομαι, αιφνιδιάζομαι και λέω «Και τι έχετε έρθει να κάνετε εδώ;», «Ηρθαμε –λέει- για δουλειά», λέω «Και τι προσόντα έχετε;» και μου απαντούν «Ό,τι βλέπετε!».

Αυτή είναι μία πραγματική ιστορία. Τώρα, που πηγαίνανε μες στη Βουλή; Δεν ξέρω. Πάντως, δεν πηγαίνανε εκτός Βουλής, μέσα στη Βουλή ήταν! Θέλω να σας πω ότι η Ελλάδα δεν αλλάζει, ο κόσμος δεν αλλάζει. Τέλος πάντων.

Μετά ήρθε ο κ Σημίτης, ο οποίος ήταν ο πρώτος άνθρωπος, ο οποίος στην Ελλάδα μου απαντούσε στις επιστολές μου, με κάτι γραμματάκια του, ωραία και μου έγραφε «Κύριε Παρασκευά...κλπ.» Να και ένας άνθρωπος που απαντάει, σε αυτή τη χώρα, ρε παιδί μου! Δεν απαντούσε κανείς άλλος. Ένας αξιοπρεπής άνθρωπος, πολιτισμένος και τα λοιπά. Λοιπόν, αυτά τώρα το βιβλίο του Κώστα Μητρόπουλου τα λέει πάρα πολύ καλά.

ΔΗΠ: Λοιπόν, και το ένα είναι ότι εγώ μετά έκανα ιδιωτικοποιήσεις διεθνώς, που όμως διαφέρουν σε κάθε τόπο. Δεν το κάνεις το ίδιο στην ανατολική Ευρώπη ή στην Αφρική. Βλέπεις και τις διαφορές ή τις ομοιότητες. Δηλαδή, ας πούμε, στη Ζάμπια, που πήγα ως σύμβουλος της κυβερνήσεως με τα Ηνωμένα Έθνη, το πρόβλημα τους ήταν ότι οι πλειοδότες ήταν άσπροι. Μεγάλο πρόβλημα αυτό, όταν είσαι η μαύρη κυβέρνηση, που τα πήρε από τους αποικιοκράτες. Ήταν και μεγάλες εταιρείες στη Ζάμπια. Λοιπόν, στην Αφρική, ας πούμε, έχουνε θέματα τέτοια. Στην Ανατολική Ευρώπη έχουν πολύ, ας πούμε, κομμουνιστική αντίληψη και δεν μπορούν να σκεφτούν αλλιώς. Έχω κάνει δουλειές στη Λευκορωσία, στην Αλβανία, στη Βουλγαρία, στη Σερβία, στη Ρουμανία, σε τέτοια μέρη ιδιωτικοποιήσεις. Και φυσικά την παλαιά εποχή και στη Ρωσία. Εμείς, είμαστε και εμείς μία ενδιαφέρουσα χώρα, στην οποία το κράτος επιθυμεί για τους δικούς του λόγους να είναι μεγάλο ως κράτος. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι, που είναι στον δημόσιο τομέα, επιθυμούν να είναι μεγάλο το κράτος. Αυτό οφείλεται, ένα στις δικές μας φιλοδοξίες και δεύτερον στην αδυναμία του ιδιωτικού τομέα. Εδώ απεργούν οι δικηγόροι, συμβολαιογράφοι κλπ., οι οποίοι δηλώνουν 5 χρόνια ζημιές και αναρωτιέσαι αν το θαύμα του Ιησού, που με δύο ψάρια τάισε 10.000 έχει λίγο περισσέψει και για σήμερα, πώς ζούνε όλοι αυτοί οι άνθρωποι! Εμένα μου το είπαν σε ένα σπίτι στην Πολιτεία: «Η κυβέρνηση μου έχει καταστρέψει τη δουλειά». Οδοντίατρος. Λέω «Γιατί;», «Θα πρέπει να πληρώνω φόρο!», «Φίλε -του λέω- συγγνώμη, εσύ έχεις μία μαύρη επιχείρηση και έχεις το θράσος να μας λες ότι η κυβέρνηση φταίει, που θα σου βάλει λίγο φόρο; Δηλαδή, λυπήσου μας». Αυτή είναι η αντίληψη. Συνεπώς, αδύναμος ιδιωτικός τομέας, με μόνο 200 επιχειρήσεις με πάνω από 250 άτομα και όλοι οι υπόλοιποι· η μαμά, ο μπαμπάς, ο θείος, η θεία. Πολύ ισχυρή η οικογένεια, όπως έγραψε πρόσφατα και μία μελέτη στην Καθημερινή. Και είναι μία χώρα, η οποία, αν δεν είσαι στην ναυτιλία, δεν έχει και πάρα πολλά πράγματα.

Ο τουρισμός, παρ' όλο που είναι μία δραστηριότητα, στην οποία είμαστε πάρα πολύ καλοί, πωλούνται μερικές χιλιάδες ξενοδοχεία. Δεν ξέρω, αυτοί οι άνθρωποι γιατί τα πουλάνε, ίσως και να έχουν λεφτά. Και εμείς έχουμε ασχοληθεί με διάφορα πράγματα, ας πούμε, έχουμε φέρει ξένους για το Hilton, για το King George, πριν το πάρει ο γνωστός όμιλος, και για τον Αστέρα. Τα νούμερα δεν μιλάνε από μόνα τους. Τα νούμερα, για να τα καταλάβεις και να σ' αρέσουν, πρέπει να είσαι πολύ εξοικειωμένος με την ελληνική πραγματικότητα. Εάν είσαι λίγο πιο πολύ στο κομπιουτεράκι, όπως είναι οι institutional investors, δεν τα καταλαβαίνεις.

Επίσης, έχουμε μεγάλα προβλήματα στην αγορά εργασίας. Μπορεί η κυβέρνηση, να κατέβασε πολύ την ανεργία, αλλά είναι πάρα πολύ δύσκολο να βρεις ανθρώπους να εργαστούν, είτε σε εξειδικευμένο επίπεδο, είτε και σε πολύ απλό επίπεδο: δύσκολη η αγορά εργασίας. Εγώ είμαι 15 χρόνια στο εξωτερικό - Λονδίνο, Μόντε Κάρλο - έχω κάνει αγοραπωλησίες, χρηματοδοτήσεις και τα λοιπά σε διεθνές επίπεδο και με ενδιαφέρει η χώρα να βλέπω αξιόλογους ανθρώπους, συμπαθείς, πολιτισμένους.

ΑΔΠ: Μια ερώτηση ως περιβάλλουσα. Για να γίνουν αποκρατικοποιήσεις, ή όπως τις πει κανείς, χρειάζεται να υπάρχει ένα ενδιαφέρον. Εδώ αναφέρθηκαν δύο τρεις περιπτώσεις. Ο Ταβουλάρης, μια περίπτωση, όλα τα διάδοχα σχήματα της χαρτοβιομηχανίας: αλλά όλοι μαζί λέγονται «επενδυτές». Αυτοί όλοι προσέρχονται προς τις ιδιωτικοποιήσεις, γιατί κάτι υπάρχει κρυμμένο μέσα στις επιχειρήσεις...

ΔΗΠ: Value!

ΑΔΠ: Ακριβώς, hidden value. Γιατί βλέπουν ότι η χώρα στη φάση εκείνη υπόσχεται κάποια εκκίνηση ή, γιατί υπάρχει ακριβώς ευκολότερη λειτουργία απ' ό,τι στη χαρτοβιομηχανία αλλού; Απ' ότι στα ναυπηγεία αλλού;

ΔΗΠ: Αυτή η ερώτηση είναι πάρα πολύ καλή. Και η απάντηση είναι η εξής· Πρώτον, έχουν γίνει τρομακτικές μελέτες σχετικά με την απόδοση ιδιωτικοποιημένων επιχειρήσεων, κυρίως αυτών που μπήκαν στο χρηματιστήριο. Έχουν συγκρίνει τις αγγλικές επιχειρήσεις, που μπήκαν στο χρηματιστήριο, με τις peers, που ήταν πάντα ιδιωτικοί. Όπως έχουν γίνει πολλές μελέτες σχετικά με το μακροπρόθεσμο value, που έχουν οι οικογενειακές επιχειρήσεις, σε σχέση με αυτές που διοικούνται από managers. Ένα από τα μεγάλα προβλήματα της εποχής μας είναι ο short-termism. Δηλαδή, ο μάνατζερ θέλει να βγάλει λεφτά, θέλει να πάρει τον μόνον του, μπορεί να είναι 100 εκατομμύρια δολάρια, ενώ η οικογενειακή επιχείρηση, που είναι long-term, αναπτύσσει μεγαλύτερη αξία, σε βάθος χρόνου.

Δεύτερον, υπάρχουν πολλών ειδών επιχειρηματίες, πχ όσον αφορά την εθνικότητα, δηλαδή έχουμε τους domestic investors και έχουμε τους international investors. Ένα από τα προβλήματα της χώρας είναι ότι δεν έχει τόσο πολλούς domestic investors, γιατί; Διότι οι domestic investors, είτε δεν έχουν λεφτά, είτε δικά τους, είτε το τραπεζικό σύστημα. Γιατί οι άνθρωποι που έχουν λεφτά, που είναι δηλαδή στην ναυτιλία, δεν θα αγοράσουν επιχειρήσεις εύκολα στην Ελλάδα. Κάποιοι το κάνουν. Αλλά γενικά σε industrial, ας το πούμε, δεν επενδύουν. Και πολύ καλά κάνουν διότι πολλοί από αυτούς που έχουνε επενδύσει κατεστράφησαν... Η πρώτη η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας δεν το είχε καταλάβει: στην πώληση των Ναυπηγείων πηγαίαν σε εφοπλιστές, ενώ η ναυπηγοεπισκευαστική βιομηχανία είναι βιομήχανοι. Το ναυπηγείο θέλει να «ρουφήξει»

τον εφοπλιστή, για να το πουλήσει ακριβά το βαπόρι, ενώ ο εφοπλιστής θέλει να το φτιάξει φθηνά, γιατί είναι ανάποδα, είναι πελάτης. Συνεπώς, ήταν λάθος το target group.

Εν πάση περιπτώσει, ξαναγυρνάμε στην ερώτηση. Αυτοί οι investors, λοιπόν, είναι πολλών ειδών. Είναι domestic και οι οποίοι οι domestic investors είναι καλύτεροι για μικρομεσαίες επιχειρήσεις, γιατί έχουν καλύτερη αντίληψη του τοπικού ρίσκου. Αν εμφανιστεί ο κύριος με το σαρίκι απ' την Ινδία, δεν θα καταλάβει και μέχρι να καταλάβει, θα έχει πτωχεύσει η επιχείρηση. Συνεπώς, και αυτό είναι σε επίπεδο policy-making, μία κυβέρνηση σοβαρή, θα πρέπει να διαφημίζει τις επιχειρήσεις ανάλογα με το τι είναι και να απευθύνεται στους κατάλληλους γαμπρούς, γιατί ένας γάμος είναι μια αγοραπωλησία.

Συνεπώς, το ένα είναι οι μικρές επιχειρήσεις. Έχει παρατηρηθεί διεθνώς ότι οι domestic investors τις καταφέρνουν καλύτερα. Πάρε ένα μικρό ξενοδοχείο: αν έρθει να το διαχειριστεί η Four Seasons, θα πέσει έξω το μικρό ξενοδοχείο. Ενώ το μεγάλο ξενοδοχείο, αν έρθει ο οποιοσδήποτε μικροεπιχειρηματίας δεν μπορεί να το κάνει, γιατί δεν έχει αυτά που έχουν οι μεγάλες διεθνείς αλυσίδες.

Το δεύτερο είναι όσον αφορά τους institutional investors. Οι institutional investors είναι αυτό που λέμε κερδοσκόποι, που κατά καιρούς γίνονται αντικείμενο κριτικής. Ο κ Σημίτης είπε ότι εδώ πέρα αγοράζουν μόνο ακίνητα με χρήματα του εγχώριου τραπεζικού συστήματος. Εγώ δεν συμφωνώ με αυτή την άποψη, θεωρώ ότι «Μάζευε, κι ας εί' και ρόγες», αν δεν υπάρχει εναλλακτική. Δηλαδή, ας έρθει ο επενδυτής που έχει τα δικά του κριτήρια. Ποια θα ήταν τα super κριτήρια; Να πάρει μόνο Έλληνες, να τα κάνει όλα στην Ελλάδα και στο τέλος να τα αφήσει κι όλα στο κράτος, αν δεν έχει απογόνους. Δεν γίνονται αυτά τα πράγματα! Απλώς συμβιβάζομαστε και από τη μια επένδυση έρχονται οι άλλες και αναπτύσσεται η οικονομία, μειώνεται η ανεργία, ζωντανεύει ο ανταγωνισμός.

Τώρα όσον αφορά την Ελλάδα, θα σας το πω, αλλά είναι λίγο στενόχωρη η απάντησή μου, γιατί το ζουμί είναι ποιο; Αυτό που λέει ο Warren Buffett, από τους μεγαλύτερους επενδυτές στον κόσμο εν ζωή. Ο Warren Buffett λέει ότι δεν πέτυχε κανείς ποτέ να κερδίσει τον S&P 500, που είναι ο δείκτης των μεγαλύτερων αμερικανικών μετοχών, γιατί όλοι αγωνίζονται να κάνουν κάτι έξυπνο, αλλά στην πραγματικότητα, ακόμα και άνθρωποι που έχουνε πάρα πολλά λεφτά, δεν είναι κατ' ανάγκην οι επιλογές τους σωστές. Βλέπετε τον Elon Musk που έχασε 50 δισεκατομμύρια με το Twitter. Πώς ένας άνθρωπος τόσο έξυπνος και τόσο πλούσιος έκανε ένα τόσο παιδαριώδες λάθος; Και πολλοί άλλοι. Βλέπετε τον Donald Trump, που είναι ένα πρόσωπο πολύ προβεβλημένο και επιτυχημένο: κάνει μερικά πράγματα που δεν είναι τόσο λογικά. Ή ο Μπερλουσκόνι, ας πούμε, που είναι ένας ο άνθρωπος με 6 δισεκατομμύρια περιουσία ευρώ και κάνει bunga-bunga party. Δεν είναι και τόσο καλό!

Συνεπώς, πολλοί επενδυτές έρχονται σε διάφορες χώρες, δεν μιλάω μόνο για την Ελλάδα, μιλάω διεθνώς, αλλά προφανώς ισχύει και για την Ελλάδα, επειδή they don't know any better! Επίσης, ένα από τα προβλήματα των ανθρώπων που βλέπω και εγώ, ως κάτοικος εξωτερικού είναι ότι όταν πας, ας πούμε, στο διαμέρισμα των δύο δωματίων στο Μονακό, κάνει 10 εκατομμύρια, αυτό πόσο θα κάνει; 20 εκατομμύρια σε 5 χρόνια; Ενώ αν πάρεις για 10 εκατομμυριάκια στην Ελλάδα κάτι, τα assets αυτά, μπορεί να έχουν 20 εκατομμύρια σε 5 χρόνια. Σε μία χώρα που ήτανε χάλια και τώρα έχει τα προβλήματά της, αλλά δεν είναι χάλια, εδώ το upside μπορεί να είναι πολύ

μεγαλύτερο. Έχουμε αυτό που λένε ένα καλό οικόπεδο: το real estate στην Ελλάδα μπορεί να ανέβει πάρα πάρα πολύ. Και είδατε, ας πούμε, μία συναλλαγή που έγινε πρόσφατα στην Ηρώδου Αττικού, 40-50.000 ευρώ το μέτρο. Ο κύριος Φλορ πήρε ένα διαμέρισμα στην πολυκατοικία αυτή τη γνωστή. 40- 50.000 ευρώ το μέτρο για την Ελλάδα είναι ένα τρομακτικό ποσό, αλλά στο Λονδίνο, ας πούμε, στα καλά μέρη, δεν υπάρχει σπίτι που να μην κάνει 50.000 ευρώ το μέτρο! Ας πούμε, στη Βελγία είναι 4.000 ευρώ το πόδι, αν είναι εκεί που πρέπει να είναι. Ή στην Ελβετία στα καλά μέρη. Συνεπώς, η Ελλάδα είναι φθηνή! Εάν είσαι καλός επιχειρηματίας, έχεις και καλό προσωπικό και μπορεί να βγάλεις πολλά χρήματα στην Ελλάδα.

ΑΚΒ: Έχει και ωραίο βιοτικό επίπεδο.

ΔΗΠ: Έχει ωραίο τρόπο ζωής και τα λοιπά. Υπάρχουν λόγοι, δηλαδή, να επενδύσει κάποιος στην Ελλάδα, είτε σε συγκεκριμένους τομείς, είτε πλέον ως ψηφιακός νομάς μπορείς να είσαι στο ωραιότερο τρεχαντήρι σου στις Σπέτσες... Παρκαρισμένος. Έχω ξένο δισεκατομμυριούχο που έχει ένα μεγάλο ιστιοπλοϊκό στην Ελλάδα και είναι πολύ καιρό στην Ελλάδα. Είναι billionaire και δεν έχει καμία δουλειά στην Ελλάδα, μόνο το σκάφος του! Και η τεχνολογία σου δίνει αυτές τις δυνατότητες.

ΑΔΠ: Τώρα επόμενη περιβάλλουσα ερώτηση πάλι. Ακριβώς επειδή είδατε διαδοχικές κυβερνήσεις και υπουργούς, υπάρχει learning curve στην Ελλάδα; Στη νομοκλατούρα; Στη διακυβέρνηση;

ΑΚΒ: Δηλαδή, αν καλύτερεύουν τα πράγματα...

ΑΔΠ: Μαθαίνεται το «how to» της ιδιωτικοποίησης;

ΔΗΠ: Είναι και αυτή πάρα πολύ καλή ερώτηση. Υπάρχουν διάφοροι τομείς, τους οποίους πρέπει να δεις, για να αξιολογήσεις αν μαθαίνουν. Παράδειγμα, τα δικηγορικά γραφεία προ 30-40 ετών ήταν άσχετοι. Δηλαδή, ο Θεόδωρος Καρατζάς, ο Λαμπαδάριος και άλλοι μια χαρά άνθρωποι, ήταν όλοι οι φίλοι και τα λοιπά, αλλά δεν είχαν κάνει αυτές τις δουλειές που κάνουν τα τελευταία 40 χρόνια. Αυτοί οι άνθρωποι μάθανε, δηλαδή υπάρχει μία τεχνογνωσία, ας πούμε: 10 δικηγορικά γραφεία ή 20, λόγω αυτού του πράγματος των ιδιωτικοποιήσεων. Εκτός από αυτά, ο φίλος μας ο Κώστας Μητρόπουλος, πριν ασχοληθεί με όλα αυτά τα πράγματα, δεν ήξερε αυτά που ξέρει σήμερα. Ο δε Μητρόπουλος δεν είναι ο Κώστας, είναι και οι συνεργάτες του, η PWC. Μάλιστα, προσπαθήσαμε όταν ήμουν στα πράγματα να εξάγουμε αυτή την τεχνογνωσία σε χώρες υποδεέστερες, δηλαδή να βοηθήσουμε – υπήρχε φιλοδοξία να βοηθήσουμε. Το είχα συζητήσει με τον Κώστα, το είχα συζητήσει με κάποιο κόσμο, θα μπορούσαμε, για παράδειγμα, να βοηθήσουμε στην Αλβανία.

ΑΔΠ: Η Kantor, αυτής της λογικής.

ΔΗΠ: Εγώ έχω προτείνει στον Σαλί Μπερίσα ο ίδιος, τετ-α-τετ, να κάνει αλβανικό νηολόγιο, θεωρώντας η Ελλάδα, ας πούμε, αντί να πηγαίνει στη Λιβερία και στα Μάρσαλ Άιλαντς, θα μπορούσαμε να κάνουμε αλβανικό νηολόγιο, να του φέρουμε τους Εγγλέζους, να το κάνουμε ίδιο, που είναι καλό για μας, καλό και για αυτούς. Και του Μπερίσα του άρεσε πάρα πολύ η ιδέα, αλλά δεν έγινε τίποτα στη συνέχεια. Ένα παράδειγμα εξαγωγής συμφερόντων.

ΑΔΠ: Τεχνογνωσίας.

ΔΗΠ: Όταν ο κακομοίρης ο Αράπογλου πήρε την τράπεζα στην Τουρκία, μόνο που δεν τον εκτελέσαν! Ήταν η καλύτερη επένδυση, που έσωσε την Εθνική Τράπεζα. Συνεχίζω, λοιπόν. Υπάρχουν οι δεξαμενές ανθρώπων με χαρακτηριστικά που ωφελήθηκαν από αυτή τη συλλογική εμπειρία και πλέον μπορούν να κάνουν τέτοιες δουλειές και είναι κακό που δεν έχουν τη φιλοδοξία, την οποίαν εγώ (που είμαι πολύ μικρή μονάδα) την έχω και την κάνω διεθνώς. Έχω κάνει δουλειές διεθνείς, που δεν έχουν καμία σχέση με την Ελλάδα, ούτε ένας πελάτης μου δεν είναι στην Ελλάδα. Αυτό όμως έτυχε, επειδή εγώ είμαι ελεύθερος...

Έχω την αίσθηση ότι το κομμάτι του ΠΑΣΟΚ, ιδίως του εκσυγχρονιστικού, ήταν περισσότερο δεκτικοί στη γνώση παρά άλλοι. Δεν ξέρω αν υπάρχει αντίστοιχο κομμάτι και το λέω με επιφύλαξη δεν θέλω να βγάλω κάποιο συμπέρασμα, αλλά όλοι αυτοί οι άνθρωποι, οι οποίοι για παράδειγμα, αξιοποιούνται από τον νυν πρωθυπουργό στις κύριες θέσεις, είναι άνθρωποι, οι οποίοι άνοιξαν τα ματάκια τους. Πριν από 40 χρόνια οι άνθρωποι σε θέσεις κλειδιά τότε δεν ξέραν ούτε λέξη αγγλικά, έτσι. Όταν πήγε και ο κακομοίρης ο Τσίπρας να μιλήσει στον Μπιλ Κλίντον... Και η φίλη μου η κυρία Αγγελουπούλου και όλοι αυτοί... Πρώτα ρωτάς αν μιλάει αγγλικά ο άνθρωπος και μετά τον προωθείς, δεν πας να τον εκθέσεις στο παγκόσμιο σύστημα. Ο άνθρωπος μετά τα βελτίωσε τα Αγγλικά. Αλλά, όταν το 'κάνε...

Συνεπώς, στο learning curve δεν παίρνουμε τρομερά καλό βαθμό, άλλοι μαθητές παίρνουν καλό βαθμό, άλλοι δεν παίρνουν καλό βαθμό. Η Ελλάδα γενικά δεν υπάρχει αμφιβολία ότι έχει προχωρήσει και ο λόγος που έχει προχωρήσει είναι λόγω της πτώχευσης. Ήταν η μεγαλύτερη στον κόσμο η πτώχευση, γιατί εγώ έχω ασχοληθεί ως ιδιώτης, δηλαδή εκπροσωπώντας μεγάλα funds του εξωτερικού και έχω ασχοληθεί σε παγκόσμιο επίπεδο με αυτό και είμαι και δικηγόρος 15 χρόνια μετά την κρίση της Lehman Brothers. Συνεπώς, στο θέμα πτωχεύσεων έχω δει πώς έχει γίνει. Συνεπώς, οι ελληνικές επιχειρήσεις αναγκάστηκαν λόγω αυτού του πράγματος να προσαρμοστούν. Ο μεγαλύτερος φιλέλληνας είναι ο ντόκτορ Σόιμπλε, ούτε ο λόρδος Βύρων, ούτε τίποτα! Κατά 5 δισεκατομμύρια μειώθηκαν οι προμήθειες στην υγεία. Συνεπώς, όλοι αυτοί οι τύποι που κυκλοφορούσαν με το πούρο, με το κότερο και τα λοιπά, αυτό το business model δεν υπάρχει πια. Αυτό είναι.

ΑΚΒ: Η διαφθορά έχει περιοριστεί, δηλαδή.

ΔΗΠ: Έχει μειωθεί πάρα πολύ. Δηλαδή, σε επίπεδο διαφθοράς, παρ' όλο που το International Transparency μας βγάζει δεύτερους χειρότερους στην Ευρώπη, δεν νομίζω ότι η διαφθορά σήμερα έχει σχέση με ό,τι ήταν στο παρελθόν. Στο παρελθόν νομίζω ότι ήταν χειρότερα γιατί ήταν πιο πολύ cash economy. Τώρα υπάρχουν πιστωτικές κάρτες, εμβάσματα, διεθνείς συναλλαγές και πολλές ιδιωτικές επιχειρήσεις έχουν αρχίσει και δραστηριοποιούνται διεθνώς.

ΑΔΠ: Να κάνω και μια τρίτη περιβάλλουσα ερώτηση; Ακριβώς αυτό, αλλά «χαιρόμαστε» που ξεκίνησε το θέμα της Τρόικας, των Μνημονίων; Οι τρεις διαδοχικές Τρόικες πίστεψαν στην ιδιωτικοποίηση ως εργαλείο ή μόνο ως cash-producing μηχανισμό;

ΔΗΠ: Δεν είμαι το καταλληλότερο πρόσωπο να απαντήσω σε αυτή την ερώτηση, διότι δεν ήμουν στα πράγματα αυτή την περίοδο. Αυτό όμως, το οποίο μπορώ να πω, και θα το πω υπευθύνως, είναι ότι σίγουρα, ότι δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το 50 δισεκατομμύρια που τέθηκε ως στόχος ήταν κάτι, για το οποίο και οι δύο πλευρές έχουν

ευθύνη. Δηλαδή, και αυτός ο οποίος νομίζει ότι επειδή ο σύμβουλος ο διεθνής θα το πει, δεν θα γίνει σοβαρό αυτό το πράγμα, αλλά και αυτός που το αποδέχεται, ο πελάτης, και αυτός δεν είναι σοβαρός.

ΑΔΠ: Εδώ είναι λίγο πιο μπερδεμένο το πράγμα, γιατί δύο άνθρωποι, φίλοι αμφοτέρων και ο Στέφανος ο Μάνος και ο Γιάννης ο Στουρνάρας, χρεώνονται την έννοια, όχι τη λέξη 50, αλλά την έννοια, the asset base του ελληνικού κράτους, ουσιαστικά βοήθησαν σε άλλους ανθρώπους συμπαθέστατους αντίστοιχα. Βλέπω ότι έχετε μία καλή σχέση με την έννοια Σόμπλε, όχι τον άνθρωπο. Και αυτός πίστεψε, ήταν βολικό να πάει στο Bundestag και να πει «Σας κουβαλάω ένα θησαυροφυλάκιο, θα είναι bonded, κλειστό». Όλοι αυτοί ήταν καλοί άνθρωποι, αλλά όταν είπαν το νούμερο 50 δισ., έκαναν λάθος, όχι;

ΔΗΠ: Ναι. Πάντως, για να απαντήσω όσο μπορώ σε αυτή την ερώτηση: Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι οι βόρειοι βλέπουν τους νότιους «κάπως» και το λέω επειδή ζω στην Αγγλία. Από τις μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις αυτοί που είναι πιο συμπαθητικοί προς την Ελλάδα είναι η Γαλλία, γιατί έχουν και αυτοί πολλά κοινά χαρακτηριστικά.

ΑΔΠ: Γιατί είναι κι αυτοί νότιοι.

ΑΚΒ: Προβλήματα έχουν κι αυτοί.

ΔΗΠ: Είναι δικοί μας άνθρωποι, έτσι! Όλοι οι Γάλλοι πρόεδροι έχουν κατηγορηθεί ότι έχουν φιλενάδες και όλοι έχουν κατηγορηθεί ότι έχουν πάρει μίζες. Δηλαδή, αυτοί μας καταλαβαίνουν.

Πάντως, οι Γερμανοί, ας πούμε, είναι άνθρωποι, οι οποίοι έχουν την ικανότητα να παράγουν εξαιρετικά προϊόντα, αλλά είναι λίγο αγροίκοι. Γι' αυτό και δεν έκαναν αυτοκρατορία. Ενώ η Εγγλέζοι έκαναν αυτοκρατορία. Πάντως, η απάντηση είναι ότι γενικώς στην Ελλάδα, όταν γίνεται κάτι καλό, και έχω κάνει μερικά πράγματα με άλλους ανθρώπους, που μας είπαν ότι «Δεν φανταζόμασταν έτσι τους Έλληνες». Νομίζουν λιγάκι ότι είμαστε τρίτης κατηγορίας, κι αυτό δεν είναι καλό. Σε ένα βαθμό, δυστυχώς, είναι αληθινό, γιατί πρώτον, δεν μπορούμε να συνεργαστούμε, έχουμε μεγάλο πρόβλημα συνεργασίας στην Ελλάδα, είμαστε πάρα πολύ ατομιστές, μας ενδιαφέρει μόνο η οικογένειά μας, δεν μας ενδιαφέρει να συνεργαστούμε, να κάνουμε συνεταιρισμούς, πρώτον. Δεύτερον, έχει επικρατήσει μία κουλτούρα, δηλαδή είναι η αρχή του «περίπου»

Συνεπώς, θα πω, για να κλείσω, δύο πράγματα. Πρώτον, η Ελλάδα στα επόμενα 10 χρόνια, αν δεν συμβεί κάτι συγκλονιστικό, θα πάει πάρα πάρα πολύ καλά. Θα 'ρθουνε τρομακτικά λεφτά, γιατί είναι πάρα πολύ ωραία... Η τεχνολογία βοηθάει, όλα αυτά τα πράγματα, θα γίνει της τρελής. Αλλά θα μεγαλώσει και το ποσοστό της φτώχειας πάρα πολύ.

ΑΔΠ: Άρα, θα διευρυνθεί η ανισότητα.

ΔΗΠ: Κατά τη γνώμη μου, πάρα πολύ.

ΔΗΠ: Γιατί; Είναι πάρα πολύ απλό. Σήμερα έχουμε 27% φτωχούς. Η πρώτη αγορά εργασίας ευάλωτη στην έλλειψη τεχνητής νοημοσύνης. Πρώτοι συνωμοσιολόγοι, πρώτοι θρησκόληπτοι, πρώτοι σοβινιστές, πρώτοι στα ατυχήματα, πρώτοι στο κάπνισμα. Δηλαδή, έχουμε ένα σωρό πράγματα, που δεν είναι ότι είμαστε στην Ευρώπη. Πρώτοι σε αυτό το πράγμα.

ΑΚΒ: Και στα ατυχήματα. Χωρίς τρένα.

ΔΗΠ: Και αυτός ο λαός, όπου μπαίνω σε site δικηγόρων και λέω «Αυτοί είναι τρελοί, θέλουν απεργία μέχρι τον Ιούνιο, για να ρίξουν αυτό το νομοσχέδιο. Ρε παιδιά, απεργία μέχρι τον Ιούνιο, πώς θα ζήσεις, ρε φίλε;».

ΑΚΒ: Συμβολαιογράφοι, ξέρω 'γω.

ΔΗΠ: Συμβολαιογράφοι, έχουν σταματήσει οι συμβολαιογράφοι. Αυτός, λοιπόν, ο κόσμος επειδή αυξάνεται το κόστος και είμαστε πάρα πολύ ακριβοί, τα διαβάζετε, τα ξέρετε, τρόφιμα και τα λοιπά. Είμαστε πάρα πολύ ακριβοί. Δηλαδή, τώρα στο Λονδίνο να είναι πιο φθηνά από την Ελλάδα, ας πούμε, ντροπή! Συνεπώς, οι φτωχοί θα είναι 35% - 40%, δεν ξέρω, πάντως δεν θα είναι 27%.

ΑΔΠ: Και αυτό δεν κάνει καλό!

ΔΗΠ: Και δεν κάνει καλό αυτό, με ό,τι αυτό μπορεί να σημαίνει. Τώρα ο σημερινός πρωθυπουργός, που εσείς ελπίζω να τον βλέπετε πρόσωπο με πρόσωπο, μπορεί να μείνει στην ιστορία πιο καλά και από τον Ελευθέριο Βενιζέλο. Πώς μπορεί να το κάνει αυτό;

ΑΚΒ: Πώς;

ΔΗΠ: Πρέπει να έχει μηδενική ανοχή στη διαφθορά και να κάνει τη χώρα τη νούμερο 1 δικαιοδοσία, στην οποία να απαγορεύεται η κυκλοφορία χρήματος σε φυσική μορφή. Τεχνικά γίνεται.

ΑΚΒ: Έγινε στη Βραζιλία.

ΔΗΠ: Έγινε στη Βραζιλία; Απαγορεύεται το χρήμα, δεν το ήξερα. Χαίρομαι.

ΑΚΒ: Από τον Γραμμένο το έμαθα στο City University. Και δεν το πίστευα!

ΔΗΠ: Όταν έχουμε κατά την εκτίμηση του φίλου μας του κυρίου Στουρνάρα 18 δισεκατομμύρια φοροδιαφυγή και 3,2 εισφοροδιαφυγή, αυτό είναι 21,2 το χρόνο. Σε 10 χρόνια 210 δισεκατομμύρια.